

ਅਪਰਾਧਿਕ ਰੀਵੀਜ਼ਨਲ

ਭੰਡਾਰੀ ਸੀ.ਜੇ. ਅਤੇ ਬਿਸ਼ਨ ਨਰਾਇਣ, ਜੇ. ਦੇ ਅੱਗੇ

ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ।

ਬਨਾਮ

ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ.ਵਾਈ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਸਵਾਮੀ, ਐਲ.ਸੀ.ਐਸ. ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਵਾਬਦੇਹ.

1954 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਨੰ. 848

ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ 7 ਜੂਨ 1954

ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ (1898 ਦਾ ਐਕਟ V)-ਸੈਕਸ਼ਨ 503-ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ-ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਯੋਗ-ਅਪਰਾਧਕ ਕਾਨੂੰਨ (ਸੇਧ) ਐਕਟ (1952 ਦਾ XLVI) - ਸੈਕਸ਼ਨ 8(3)-ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਬਾਰੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਲਾਅ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਐਕਟ, 1952 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8(3) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਇੱਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 503 ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਹੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਹਰੇਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਰੇਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ:-

(1) ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਵੇ, ਆਪਣੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇਵੇ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਵੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪੁੱਛੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

(2) ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ, ਖਾਸ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਵੋਲ. VIII]

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

355

ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿੱਖ, ਢੰਗ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

(3) ਕਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਨਿਯਮ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਇਮਤਿਹਾਨ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਅਪਵਾਦ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(4) ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਤਣ ਲਈ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਵੇਕ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ।

(5) ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਵਿਵਾਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਧਿਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਭਾਰੀ ਬੋਝ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਗਵਾਹ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਵਾਜਬ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 439 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ, ਦਿੱਲੀ, ਦੇ 22 ਮਈ, 1954 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਸੇਧ ਲਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੇਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੀ.ਕੇ. ਦਫਤਰੀ, ਸਾਲੀਸਟਰ-ਜਨਰਲ, ਏ.ਐਮ. ਚੈਟਰਜੀ, ਅਤੇ ਡੀ.ਕੇ. ਕਪੂਰ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ,

ਐਚ ਐਲ ਸਰੀਨ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਭੰਡਾਰੀ, ਸੀ. ਜੇ.- ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਦੋ ਨੁਕਤੇ ਉਠਦੇ ਹਨ। ਅਰਥਾਤ, (1) ਕੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਲਾਅ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਐਕਟ, 1952 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ, ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 503 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ (2) ਕੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੁਕਮ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕਲੀਨਿੰਗ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

356

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

[VOL. VIII]

ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਸ੍ਰੀ ਕੇ.ਐਮ. ਮੁਨਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਸਵਾਮੀ, ਆਈ.ਸੀ.ਐਸ., ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ। 22 ਮਈ, 1954 ਨੂੰ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 503 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਨਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਬੂਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਕਿਉਂਕਿ ਮਿਸਟਰ ਮੁਨਸ਼ੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੇਰੀ ਅਤੇ ਅਸੁਵਿਧਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰਾਜ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਵਜੋਂ ਉਸਦੇ ਜਨਤਕ ਕਰਤੱਵਾਂ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਸੇਧ ਐਕਟ, 1952 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਕੋਲ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 503 ਅਧੀਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਕੋਲ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਇਹ ਇੱਕ ਫਿੱਟ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਵਿੱਚ ਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਧਾਰਾ 503 ਦਾ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ:-

(1) ਜਦੋਂ ਵੀ, ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਇੱਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਾਂਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ- ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰੇ ਲਈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦਾਲਮ ਦੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ, ਖਰਚੇ ਜਾਂ ਅਸੁਵਿਧਾ ਦੇ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ

VOL. VIII

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

357

ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ, ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਅਜਿਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗਵਾਹੀ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਗਵਾਹ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਗਵਾਹ ਦੀ।"

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਲਾਅ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਐਕਟ, 1952 ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਦੀ ਹੈ:-

"(3) ਉਪਧਾਰਾ (1) ਜਾਂ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਵਾਏ ਕੇਸ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1898 ਦੇ ਉਪਬੰਧ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਇਸ ਐਕਟ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ, ਅਤੇ ਉਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜਿਊਰੀ ਜਾਂ ਜਿਊਰੀ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।"

ਜੇ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 503 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਲਾਅ ਅਮੈਂਡਮੈਂਟ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਇੱਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 503 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਰਤ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਾਨਸਿਕ ਜਿਮਨਾਸਟਿਕ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇੱਕ ਉਲਟ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਆਰਡਰ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਦੂਜੇ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਾਂ ਜੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਕੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਨਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ-

358

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

[VOL. ਵੀ.ਆਈ.ਡੀ

ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੈ, ਜੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਹੁਕਮ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣਾ। ਉਹ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਅਜਿਹੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਉਹਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ ਪਾਬੰਦ ਹੈ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਇੱਕ ਫਰਜ਼

ਹੈ ਜੋ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਰੂਆਤੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ, ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ, ਖਾਸ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਕੀਮਤੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਦਿੱਖ, ਢੰਗ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੇਸ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਤੀਜਾ, ਕਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਨਿਯਮ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਅਪਵਾਦ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਤਣ ਲਈ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਵੇਕ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ।

ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਟਰ-ਜਨਰਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਨੈਨੀਤਾਲ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਦਾ ਲੰਬਾ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨੈਨੀਤਾਲ ਵਿਖੇ ਗਰਮੀਆਂ ਬਿਤਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਨਸ਼ੀ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਅਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਹੈ ਅਤੇ ਯਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਰੀਰਕ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਜੋਂ ਉਸਦਾ ਕੰਮ- ਇੱਕ ਮਹਿਤਵਪੂਰਨ ਰਾਜ ਦਾ ਮੁੱਖੀ

ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਅਫ਼ਸੋਸ ਨਾਲ ਇਕਬਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਦਲੀਲ ਮੈਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਨਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਹਲਫ਼ੀਆ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਅਸੁਵਿਧਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੁਵਿਧਾ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਸੁਵਿਧਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਉਮਰ ਜਾਂ ਅਸਥਿਰਤਾ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਅਸੁਵਿਧਾ (ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ) ਖਰਚਾ) ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਲਈ ਆਪਣਾ ਕਿੱਤਾ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਮੇਰੀ ਯਾਦ ਸਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਨਸ਼ੀ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹਨ ਅਤੇ ਉਮਰ, ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਜਾਂ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਸਤਾਏ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਅਸਥਾਈ ਨਿਵਾਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ 300 ਜਾਂ 400 ਮੀਲ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਅਜੋਕੇ ਯੁੱਗ ਦੀ ਗਤੀ ਅਤੇ ਸੰਚਾਲਨ ਵਿਚ। ਦੂਰੀਆਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਏਅਰਲਾਈਨਰ ਜਾਂ ਏਅਰ ਕੰਡੀਸ਼ਨਡ ਕੇਚ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ ਵਿਅਰਥ ਹੈ ਕਿ 300 ਜਾਂ 400 ਮੀਲ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੁਖੀ 'ਤੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਉੱਘੇ ਵਕੀਲਾਂ, ਡਾਕਟਰਾਂ, ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜਨੇਤਾਵਾਂ ਦਾ ਦਿਲਚਸਪ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਸੂਬਾਈ ਰਾਜਧਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਸ਼ਾਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਅਸਮਾਨ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਰਾਤ ਦਾ ਜਹਾਜ਼ ਫੜਦੇ ਹਨ। . ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਮੁਨਸ਼ੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਹਰ ਇੱਕ ਮਿੰਟ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੰਨਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਦਫਤਰੀ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਏ ਬਿਨਾਂ, ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੁਝ ਘੰਟੇ ਬਿਤਾਉਣ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਜੋ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਮੁਸੀਬਤ ਅਤੇ ਖਰਚੇ ਜੋ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ

ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਨੈਨੀਤਾਲ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਉਸ ਅਸੁਵਿਧਾ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਨਸ਼ੀ ਨੂੰ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਵਿਵਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਧਿਰ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਬੋਝ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਕਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਵਾਜਬ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬੋਝ ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਛੱਡਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਨਸ਼ੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਸੁਵਿਧਾ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਗਈ ਵਿਵੇਕ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ- ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ, ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕੇਸ ਕੀਤਾ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਮੈਂ ਸਾਲਿਸਟਰ-ਜਨਰਲ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਕਿ 19 ਜੁਲਾਈ, 1954 ਨੂੰ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਨਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨਾ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਨਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕੀ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਹੋਵੇ।

ਬਿਸ਼ਨ ਨਰਾਇਣ, ਜੇ ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਟਰਾਂਸਲੇਟਰ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।